

ทางเลือกใหม่เรื่องที่ดิน เปิดช่องชุมชนจัดสรรได้

“630,000 ไร่ ตัวเลขของผู้มีที่ดินครอบครองมากสุดในประเทศไทย” ดร.มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด ประธานมูลนิธิสถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ เอ่ยขึ้นในเวทีผู้กำหนดชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ครั้งที่ 2 เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและร่วมถ่ายทอดให้ชุมชนสามารถจัดการที่ดินด้วยชุมชนเอง ท่ามกลางกระแสข่าวการตรวจสอบการบุกรุกที่ดินสาธารณะ โดยเฉพาะพื้นที่ป่า โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

(องค์การมหาชน) (พอช.) มีองค์กรชุมชนเข้าร่วมกว่า 100 แห่ง

ดร.มิ่งสรรพ์ กล่าวว่า เดิมที่ดินเป็นปัจจัยการผลิตเท่านั้น แต่ปัจจุบันที่ดินยังเป็นสินทรัพย์ และเป็นแหล่งอนุรักษ์ด้วย ซึ่งการจัดการที่ดินโดยชุมชนเป็นทางเลือกใหม่ที่ควรเข้ามาแทนที่การจัดการของรัฐที่เดิมใช้กลไกตลาดในการจัดการ แต่ปัจจุบัน ไม่สามารถใช้ศักยภาพของตลาดได้เต็มที่ เนื่องจากความต้องการใช้ประโยชน์ในพื้นที่มีความต่างกัน และทำให้มูลค่าที่ดินมีความต่างกัน

สถานการณ์ยุค กสช. ได้เปิดช่องให้ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์จากป่าที่เป็นพื้นที่ทำกินโดย อปท.ต้องตรวจสอบที่ดินของเราที่มีอยู่ว่าพื้นที่ไหนเป็นสาธารณะ อาทิตายนายบอกล่าว ที่ดินตรงไหนในชุมชนที่สัมปทานหมดอายุแล้วให้ตกเป็นของชุมชน แต่อปท.ส่วนใหญ่ไม่รู้สิ่งที่จะทำได้คือไปฟ้องจตุตถะเขียนเป็นสหกรณ์และมีแปลงที่ดินที่ชัดเจน แล้วมาจัดสรรให้คนในชุมชนที่ไม่มีที่ดินทำกิน เช่น พื้นที่ สทก. กรมป่าไม้อนุญาตให้เข้าไปทำกินในพื้นที่ป่าสงวนได้แต่มีอายุ 30 ปี หรือที่ดินริมหาดทรายที่ต้องไปเจรจาขอย้ายทุนแล้วไปจัดสรรที่ดินตรงอื่นได้

ดร.มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด

น.ส.ดวงพร เสงบุญพันธ์ ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนคุณภาพชุมชน สสส. กล่าวว่า การจัดงานการจัดการที่ดินเป็นงานที่พอช. ขับเคลื่อนในเชิงพื้นที่มานาน สสส. จะเข้ามาหนุนเสริมทั้งการปฏิรูปเชิงนโยบาย โดยการยกร่างกฎหมายใหม่ กระจายความรู้กระบวนการไปสู่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง มีการขับเคลื่อนการทำข้อมูล GPS ในพื้นที่ เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นเฝ้าอยู่กว่า 2,000 ชุมชน โดยตั้งต้น พื้นที่ จ.แม่ฮ่องสอน ซึ่งสามารถแก้ปัญหาที่ดิน โดยจะ

ถอดบทเรียน และขยายพื้นที่ที่ทุกภาคของประเทศ รวมทั้งมีการพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยสร้างแกนนำทั้งนักวิชาการ นักการเมืองท้องถิ่น หรือคนในชุมชน

บรรจง พรหมวิเศษ ประธานสภาองค์กรชุมชน ต.ดงขี้เหล็ก อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี ถ่ายทอดวิธีแก้ปัญหาที่ดินหลุดมือของชุมชนว่า เริ่มต้นการแก้ปัญหาที่ดิน คิดเรื่องการออมขึ้นมา เพราะการออมจะได้คนมาร่วมคิดร่วมกันทำให้มีทุนมาประกอบอาชีพของตัวเองต่อไป ที่นี้จึงมีเงินกองทุนหลากหลายทั้งกองทุนหมู่บ้าน กองทุนที่ดิน กองทุนอาชีพ เป็นต้น ซึ่งเริ่มต้นส่งเสริมให้รวมกลุ่มการออมตั้งแต่ปี 2524 เป็นต้นมา ขณะนี้มีเงินออมของชุมชนเก็บไว้ให้เกิดดอกผลออกเลย ไปซื้อพันธบัตรรัฐบาล และสลากออมสินรวม 30 ล้านบาท และยังไม่มีเงินกองทุนดังกล่าวข้างต้นรวม 100 กว่าล้าน เพื่อมาจัดสรรเป็นเงินกู้ให้กับชาวบ้าน และมีสถาบันรับฝากเงินที่มีผลตอบแทนในเรื่องของดอกเบี้ย และสวัสดิการ เช่น เจ็บป่วยนอน รพ. เสียชีวิต การศึกษาบุตร “โดยเฉลี่ยอัตราเงินฝากของชุมชนเพิ่มขึ้นปีละ 10 ล้าน จนเราต้องจำกัดวงเงินฝากฝากได้คนละ 5,000 บาทต่อเดือน เพราะเรา

ดูแลเงินตรงนี้ไม่ไหว เราทำอาชีพเกษตรกรปลูกต้นไม้มีรายได้ก็มาฝากกับเรา เพราะเรามีวิธีการคัดเลือกกรรมการดูแลเงินออมที่ชาวบ้านช่วยกันคัดเลือกเอง มีความไวเนื้อเชื่อใจ อีกอย่างจุดเด่นของชุมชนส่วนใหญ่เราเป็นญาติพี่น้องกัน”

ส่วนกรณีที่ดินหลุดมือใน เรามองว่าในอดีตคนไม่มีความรู้ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูล ขาดการวางแผน แต่เมื่อร่วมกันคิด

จะมีส่วนไม่ให้ที่ดินหลุดมือได้ในพื้นที่ของชุมชนขณะนี้ที่มีที่ดินหลุดมือไปอยู่กับคนต่างถิ่น 46 ไร่ ชุมชนได้ลงมติจะขอซื้อคืนมูลค่า 10 ล้านบาทโดยใช้เงินกองทุนที่มีอยู่จาก

นั้นจะมาจัดสรรให้คนที่ไม่มีที่อยู่อาศัย โดยผ่อนส่งกับกองทุนสำหรับกรณีพื้นที่ทับซ้อน พื้นที่สาธารณะ ชาวบ้านได้กันสำรวจพื้นที่ใช้แผนที่ทำมือแล้วนำไปตรวจสอบกับกรมป่าไม้ เพื่อพิสูจน์สิทธิกันเพื่อลดกรณีพิพาททุกคนมีมติที่ชุมชนเห็นร่วมกัน

บรรณกิจ พรมวิเศษ

ด้าน นายกนกศักดิ์ ดวงแก้วเรือน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา อ.แม่ออน จ.เชียงใหม่ กล่าวว่า อบต.แม่ทา มีการจัดทำข้อมูลในพื้นที่ โดยนำมาวางแผนร่วมกันในเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสม โดยจัดพื้นที่การใช้สอยไม่ให้มีโรงแรม รีสอร์ท แต่มีเป้าหมายให้เป็นพื้นที่ที่ผลิตอาหารที่มีคุณภาพให้คนในชุมชน ซึ่งกระบวนการหลังจากได้รับมอบที่ดินจากรัฐให้เป็นพื้นที่สาธารณะ ทาง อบต. ได้มีการลงพื้นที่และวางแผนในเรื่องการให้ความรู้และการทำความเข้าใจกับชุมชน ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างในช่วงดำเนินการ

เหล่านี้คือตัวอย่างของชุมชนที่ถูกขืนมาจัดการตัวเองได้

article@dailynews.co.th